

HUS Diagnostiikkakeskus

KRIITTISET DIAGNOSTISET TULOKSET JA NIIDEN ILMOITTAMINEN

Liittyy Johtajaylilääkärin ohjeeseen ”Kriittiset diagnostiset tutkimukset ja niiden raportointi”

Laatija Sanna Valtanen, hyväksyjä Maija Lappalainen/ Voimaantulopäivä 13.5.2025

KRIITTINEN DIAGNOSTINEN TULOS

Kriittisellä diagnostisella tuloksella tarkoitetaan tutkimustulosta, joka

- voi viitata potilaan henkeä uhkaavaan tilaan
- on luonteeltaan kiireellinen tai hätätoimia vaativa
- välittömät lääketieteelliset toimenpiteet ovat todennäköisesti välttämättömiä potilaan hengen säilyttämiseksi tai katastrofaalisen seurauksen välttämiseksi

AINEENVAIHDUNTATUTKIMUKSET

fP-Aminoh (1061)

U-Aminoh (1062)

U-Orgah (4855)

Kun tuloksia lausuva laboratoriolääkäri toteaa hoitoa vaativan aineenvaihduntasairauden tapauksissa, jossa löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotieto-järjestelmästä), **soitetaan** hoitavalle lääkärille. Lisäksi tulokset **lausutaan laboratoriotietojärjestelmään**.

HORMONIT/VITAMIINIT

uS-TSH ≥ 40 mU/l (3669)

S -D-25 ≥ 375 nmol/l (1220)

Laboratorio ilmoittaa tulokset puhelimitse

KLIININEN KEMIA
JA
HEMATOLOGIA

KEMIAN TUTKIMUKSET

P -K (1999)	< 2.2 mmol/l	TAI > 6.5 mmol/l
P -Na (3622)	< 120 mmol/l	TAI > 160 mmol/l
P -Ca (4598)	< 1.8 mmol/l	TAI > 3.5 mmol/l
S -Ca-ion (9010)	< 0.9 mmol/l	TAI > 1.6 mmol/l
fP-Gluk (1468)		> 12 mmol/l**

Laboratorio ilmoittaa tulokset **puhelimitse**, mikäli

- kyseessä on sairaalapoliklinikan tai pitkäaikaissairaalan potilas (ei terveyskeskussairaala; hoitopaikka päätellään tutkimuksen pyytäjän perusteella) **JA**
- löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä).

** Alle 18-vuotiaan korkea paastoglukoositulos soitetaan riippumatta tutkimuksen pyytäjältä.

KLIININEN KEMIA
JA
HEMATOLOGIA

VERENKUVAT

B-Neut (3238) < 0.5 E9/L

Laboratorio ilmoittaa tulokset aina **puhelimitse**, mikäli

- kyseessä on sairaalapoliklinikan tai pitkäaikaissairaalan potilas (ei terveystieteiskussairaala, hoitopaikka päätellään tutkimuksen pyytäjän perusteella) tai lapsi (alle 17 v, pyytäjällä ei merkitystä) **SEKÄ**
- löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä).

Laboratorio soittaa tulokset myös yllämainituilla ehdoilla silloin, jos laboratorio ei voi antaa B-Neut tulosta, mutta analysaattorilta näkyy, että B-Neut tulos on matala (arviolta alle 0.5 E9/L)

B-Leuk (2218) < 1 E9/L TAI > 100 E9/L

Laboratorio ilmoittaa tulokset aina **puhelimitse**, mikäli

- kyseessä on sairaalapoliklinikan tai pitkäaikaissairaalan potilas (ei terveystieteiskussairaala, hoitopaikka päätellään tutkimuksen pyytäjän perusteella) tai lapsi (alle 17 v, pyytäjällä ei merkitystä) **SEKÄ**
- löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä).

**KLIININEN KEMIA
JA
HEMATOLOGIA**

VERENKUVAT

B-Hb (1552) < 50 g/l

Laboratorio ilmoittaa tulokset puhelimitse aina (riippumatta tilaajasta), jos löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä).

B-Hb (1552) 50 - 80 g/l

Laboratorio ilmoittaa tulokset aina **puhelimitse**, mikäli

- kyseessä on sairaalapoliklinikan tai pitkäaikaissairaalan potilas (ei terveystieteiden keskus, hoitopaikka päätellään tutkimuksen pyytäjän perusteella) tai lapsi (alle 17 v, pyytäjällä ei merkitystä) **JA**
- löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä).

**KLIININEN KEMIA
JA
HEMATOLOGIA**

VERENKUVAT

B-Trom (2791) < 50 E9/l

Laboratorio ilmoittaa tulokset **puhelimitse**, mikäli

- kyseessä on sairaalapoliklinikan tai pitkäaikaissairaalan potilas (ei terveystieteiskussairaala, hoitopaikka päätellään tutkimuksen pyytäjän perusteella) tai lapsi (alle 17 v, pyytäjällä ei merkitystä) **JA**
- löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä) **JA**
- poikkeavat tulokset eivät viipymättä mene hoitoyksikön tietoon jollakin muulla tavalla

**KLIININEN KEMIA
JA
HEMATOLOGIA**

ERIKOISHEMATOLOGIA

- Välitöntä hoitoa vaativat löydökset tai yllättävät, oletettavasti hoitoon vaikuttavat löydökset soitetaan puhelimitse lähettävälle lääkärille, hoitavalle lääkärille, potilaan hoidosta vastaavan yksikön sairaanhoitajalle tai päivystävälle lääkärille.
 - Tällaisia voivat olla esim. akuutin leukemian epäily, fragmentaatiohemolyysin epäily tai jäännöstaudin/relapsin epäily silloin kun se ei muiden laboratoriotulosten kuten veren kuvan perusteella ole ilmeinen
- Löydöksestä soitetaan, mikäli se on uusi
- Löydöksestä ei soiteta, mikäli se jo on tai viipymättä menee hoitavan yksikön tietoon
 - Tällaisia tilanteita voi olla esim. silloin, kun akuutti leukemia todetaan sen epäilyn vuoksi otetuissa luuydintutkimuksissa tai esim. silloin, kun kiireellisenä pyydettyssä tutkimuksessa todetaan kysymyksenasetteluun sopiva löydös

KLIININEN KEMIA JA HEMATOLOGIA

HYITYMISTUTKIMUKSET

P-Vuotot (3355)

Laboratorio ilmoittaa tulokset puhelimitse, mikäli kyseessä uusi hemofilia A - tai B -löydös

P-Trombot (4025) AT3, PS-AgV tai PC < 20 %

Laboratorio ilmoittaa tulokset puhelimitse

P-INR (4520) > 6.5

Laboratorio ilmoittaa tulokset **puhelimitse**, mikäli

- kyseessä on sairaalapoliklinikan tai pitkäaikaissairaalan potilas (ei terveyskeskussairaala, hoitopaikka päätellään tutkimuksen pyytäjän perusteella) **JA**
- löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä).

**KLIININEN KEMIA
JA
HEMATOLOGIA**

1. Puhelimitse, jos verensiirtotutkimusten perusteella herää epäily hemolyyttisestä verensiirtoreaktiosta
2. Puhelimitse, jos verensiirtotutkimusten perusteella herää epäily viivästyneestä hemolyyttisestä verensiirtoreaktiosta
3. Puhelimitse, jos hoitoyksikköön toimitetut hätäveret osoittautuvat jälkikäteen epäsopiviksi
4. Puhelimitse ja/tai sähköpostilla, jos elinsiirtolistalla (maksa, haima, sydän, keuhko, ohutsuoli) olevalla potilaalla todetaan uusia punasoluvasta-aineita
5. Kirjeellä, kun kantasolusiirtopotilaan veriryhmä on muuttunut
6. Puhelimitse, jos potilaalla, jolla on avoin veritilaus, todetaan ensimmäistä kertaa harvinainen veriryhmä
7. Puhelimitse, jos verensiirtotutkimusten perusteella herää epäily maksansiirron saaneen potilaan passenger lymphocyte -syndroomasta

**VERIKESKUS
ILMOITTA**

ILMOITETAAN PUHELIMITSE

1. Jääleiketutkimusten tulokset
2. Kliinikon nimenomaisesti pyytäessä kiirenäytteestä puhelinvastausta

PATOLOGIA

1) Yleisvaaralliset ja valvottavat tartuntataudit – puhelimitse hoitoyksikköön

- Tuore tuhkarokko tai tuore vihurirokko

Lisäksi HUS-alueella puhelimitse hoitoyksikköön

- Tuore hepatiitti A ja hepatiitti E

2) Likvorlöydökset – puhelimitse hoitoyksikköön

- Uusi positiivinen kryptokokki
- Muut löydökset harkinnanvaraisesti

3) Muut valvottavat tartuntataudit – puhelimitse hoitoyksikköön

- HUS-alueen uusi HIV -löydös ja tuore hepatiitti B

4) Vaskuliittiin viittaavat löydökset – puhelimitse hoitoyksikköön

- Uusi, selvästi positiivinen MPO-, Pr3- tai Gbm-vasta-ainetulos HUS-alueella
- Pyynnöstä ilmoitetaan (lähetteeseen kirjattu puhelinnumero) kiireellinen VaskuAb-tulos

5) Muut kriittiset tulokset – puhelimitse hoitoyksikköön

- Elinluovuttajien päivystyksenä analysoitavat tulokset
- Reaktiiviset veritapaturmanäytetulokset, mikäli hoitoyksikkö on ennakoon ilmoittanut näytteistä laboratorioon

**KLIININEN
MIKROBIOLOGIA**

—

**VIROLOGIA JA
IMMUNOLOGIA**

1) Veri- ja likvorviljelyt

- Infektioepisodin ensimmäinen löydös ilmoitetaan potilasta hoitavaan hoitoyksikköön

2) Muut bakteeri- ja sieniviljelyt, sekä nukleiinihappotutkimukset

- Seuraavien patogeenin ensimmäinen löydös ilmoitetaan hoitoyksikköön
 - B. pertussis, Legionella, Brucella, C. diphtheriae, N. meningitidis (ei nielukantajuutta), C. auris, M. tuberculosis, V. cholerae, S. typhi/paratyphi, B. anthracis, C. botulinum, Y. pestis, F. tularensis, ja M. leprae
 - S. agalactiae (<6kk lapsi), P. aeruginosa silmästä, C. perfringens haavasta/kudoksesta, Salmonella steriililtä alueelta.
- M. tuberculosis, jolla herkkyysmäärittämisessä uusi, aikaisemmin hoitoyksikköön raportoimaton, R tulos.
- Karbapenemaasi (CPE) - ja kolistiiniresistenssigeeni (mcr-1) -positiiviset löydökset.
- Pidempään viljelyssä kasvatettaessa esille tulevat merkittävät löydökset

3) Parasitologia

- Positiiviset malarialöydökset, muut veren parasiitit (Trypanosoma, Babesia, mikrofilaria) ja erikoisuudet ilmoitetaan hoitoyksikköön.

KLIININEN MIKROBIOLOGIA — BAKTERIOLOGIA

SYNNYNNÄISEN SYTOGENETIIKAN JA MOLEKYYYLIGENETIIKAN TUTKIMUKSET

HUSin pyytäville yksiköille

- kaikki kiireellisinä pyydettyjen näytteiden sekä
- poikkeavien raskausajan näytteiden tulokset

ilmoitetaan puhelimitse hoitavalle lääkärille tai hoitavaan yksikköön, mikäli puhelinnumero on ilmoitettu läheteessä.

HUSin ulkopuolisille pyytäville yksiköille

- poikkeavat tulokset

ilmoitetaan sähköpostitse tai puhelimitse sopimuksen mukaan.

GENETIIKKA

**Yllättävästä, kriittisestä ja välitöntä hoitoa
vaativasta löydöksestä ilmoitetaan suoraan ja heti
puhelimitse hoitavaan yksikköön.**

Esimerkkejä tästä voivat olla:

- Tietokonetomografiassa suuret ja hallitsemattomat vuodot ruumiinonteloihin.
- Akuutti tukos aivovaltimoiden tai vatsasuonten tietokonetomografiassa.
- Keuhkokuvassa erottuva paineilmarinta tai nenämahaletkun kulkeminen keuhkoon.
- Mikä tahansa muu diagnoosi, joka ilman välitöntä hoitoa voi aiheuttaa potilaan tilan heikkenemisen tai menehtymisen

RADIOLOGIA

KLIININEN FYSIOLOGIA JA ISOTOOPPILÄÄKETIEDE

Soitetaan välitöntä hoitoa vaativat löydökset lähettävälle lääkärille, hoitavalle lääkärille tai päivystävälle lääkärille.

HUOM! Lähetteessä on oltava ko. klinikkolääkärin puhelinnumero!

KLIININEN NEUROFYSIOLOGIA

- Kriittinen tulos soitetaan lähettävälle/hoitavalle/päivystävälle lääkärille
 - Status epilepticus
 - Yllättävä tulos tai tilanne, joka vaatii pikaista huomiota tai hoitoa
 - Päivystystutkimus pääsääntöisesti
 - Mikäli alkuperäistä lausuntoa muutetaan merkittävästi
- HUOM! Lähetteessä on oltava ko. klinikkolääkärin puhelinnumero!

KLIININEN FYSIOLOGIA, KLIININEN NEUROFYSIOLOGIA